

Vetró András történelmi nagyjai

Vetró András kézdivásárhelyi szobrász munkásságának egyik fontos szeletét képezi az emlékszobrászat, történelmi nagyjaink megmintázása, melyre az 1989 után bekövetkezett társadalmi változások adtak lehetőséget.

A szabadság iránti vágy, a remény egy új kezdetre először az 1848-49-es forradalom és szabadságharc szellemiségének, a szabadságharc meghatározó alakjainak tiszteletében fogalmazódott meg, elsősorban azoknak a megrendeléseknek köszönhetően, amelyeket a 90-es évek elejétől Vetró András Beregszásztól kezdve, Lendvén, Komáromon át, a székelyföldi városokig kapott. Vetró felszabadult, felkészülten, nagy kedvvel, sőt elszántan látott hozzá a felgyülemlett adósság törlesztéséhez. *Gróf Széchenyi István* domborműves emléktábláját Beregszászon 1991. október 5-én avatták fel, két évre rá pedig Révkömáromban a városháza előtti téren.

Az 1848-as Habsburg-ellenes harcok Háromszéken is erős történelmi hagyományai vannak. Vetró 1993-ban

*Kossuth Lajos mellszobra
Kézdivásárhelyen*

alkotja meg első nagyobb szabású helytörténelmi emlékművét Kézdivásárhelyen, *Turóczi Mózes* öntömester mellszobrát, melyet a róla elnevezett téren állítottak fel, majd ezt követi *Kossuth Lajos*, *Bem József* és *Petőfi Sándor* szobra. A köztéri művek meghatározó hányada regionális érvényességgel bír. Háromszék nagyjainak állít emléket a *Tuzson János* honvédőrnagyról, *Nagy Mózes*ről, *Bod Péter*ről, *Mikes Kelemen*ről, *Kőrösi Csoma Sándor*ról és *Csereyné Zathureczky Emília*ról mintázott szobraival.

Vetró a mintázás előtt szorgalmasan kutat, dokumentál, a fennmaradt leírásokból, történetekből, töredékekből kiindulva jut el a sajátos megfogalmazás egyszerre újszerű, ugyanakkor hiteles és expresszív kifejezéséig. Az arcvonásokat élesen, széles mozdulatokkal, de plasztikusan mintázza, a kiemelkedő részeket domborzatszerűen fűzi egybe. Csereyné Zathureczky Emília első domborműves emléktábláját az imecsfalvi Cserey-kúria falán helyezték el, majd 2000-ben a Székely Mikó Kollégium falára került Vetró András második domborműve a múzeumalapítóról. A szobrász Csereyné arcmásának elkészítésekor egyaránt figyelembe vette a fennmaradt fényképeket és a Gyárfás Jenő által megfestett portrét.¹ Néhány esetben azonban nem állt rendelkezésére megfelelő képi dokumentum, ekkor sokkal szabadabban, még inkább egyéniesítve volt képes megalkotni a megrendelt portrét. Jó példa erre a Kovásznai Képtárban lévő Kőrösi Csoma Sándor gipsz dombormű, amelyen elszánt küldetéstudattal, erős elhatározással, aszkétikusan sovány testtel ül Csoma Sándor „a tibeti cella rideg-ségében.”² A kantai iskolaépítő Nagy Mózesről nem maradt fenn képi ábrázolás, Vetró benne a tenni akaró, közösséget biztató papot mintázta meg,³ aki téglát vet „eszméiből, hogy falat emelhessen a tudatnak és a léleknek.”⁴ Azt gondolnánk, Petőfi Sándor senkivel össze nem téveszthető, emblematikus figura. Vetrót az ő portréjánál éppen az érdekli, hogyan lehet ezt a mindenki által ismert arcot úgy megmin-

Nagy Mózes szobra a kézdivásárhelyi Nagy Mózes Elméleti Liceum udvarán

tázní, hogy másként, esetleg újszerűen hasson? A köztudatba bevésődött – hagyományossá vált – vonásokat nem másolni akarja, hanem a költőt igyekszik megismerni. Olvasva verseit, egyre inkább egy kissé szomorkás, önmarcangoló Petőfi rajzolódik ki előtte. Nem egy szépfiú. Vetró portrészobraitól Banner Zoltán találoán jegyzi meg, hogy „[...] karakterűek, a meglévő-megszerezhető for-

*Az 1956-os emlékmű
Kézdivásárhelyen*

rásokhoz mérten hitelesek, kelletük-nél nem klasszicizálóbbak, sőt, mintázásukban [...] modern egyszerűsítésre törekszik, ami nem a történelmi, hanem a jelen idő illúziójában részesíti a szemlélőt. Ugyanakkor abban sem tagadja meg önmagát, ahogyan bizonyos részletek (haj, bajusz, szakáll, viseleti elemek stb.) megformálásában ízesen, élvezettel, kedvesen eljátszik az anyagszerűség érzékeltetésével.”⁵

Történelmünk nagyjait Vetró András nem csupán monumentális térszobrokkal, hanem a kisplasztika műfajában is szemléletesen képes felsorakoztatni. Egyik utolsó bronzplakett-sorozatát az aradi vértanúk tiszteletére készítette, melyet 2009. október 6-án, a tizenhárom honvédtiszt kivégzésének 160. évfordulója alkalmával mutattak be a kézdívasárhelyi Cémtörténeti Múzeumban.

A történelmi személyiségek különböző műfajokban megmintázott portréi mellett Vetró András 1995-ben elkészítette a *magyar jakobinusok emléktábláját*, melyet a Sepsiszentgyörgy központjában lévő Beör-palota északi falán helyeztek el. Eredményesen kivette részét az emlékművek elkészítésében is. Dóczy András csíkszeredai szobrásszal a Volt Politikai Foglyok Háromszéki Szervezete, az Erdélyi 56-os Bajtársi Társaság és Kézdívasárhely önkormányzata felkérésére 2009-ben alkotta meg az *1956-os emlékművet*, melyet a forradalom és szabadságharc felső-háromszéki mártírjainak, a meghurcoltaknak a tiszteletére állítottak fel a kézdívasárhelyi Függetlenség úton.⁶ A Magyarországon lévő 1956-os emlékművek között számosat ismerünk, melyek a hagyományos formanyelvet követik. Van olyan, amelyen a szabadságot megtestesítő női alak lendületesen vezeti előre híveit, láthatunk elesett hősokeket, lyukas zászlókat, kopjafákat, nonfiguratív kompozíciókat, de vannak egészen puritánnak ható, lényegre törő, egyszerű alkotások is, például Szigetszentmiklóson, ahol egy földhalomra helyezett bronz utazóbőrönd szimbolizálja a forradalmat követő megtorlást. Vetró András alkotását szemlélve elsősorban az expresszivitás, az erős kifejezőerő jut eszünkbe, az az érzésünk, hogy ez a

Batthyány Lajosról készült plakett (Kovács Árpád felvételei)

szobor nem illeszkedik a már ismert emlékművek formanyelvéhez, de a magas posztamensre helyezett fiatal leány hasított feje láttán érezzük azt a szimbolikus töltetet, ami a forradalom áldozatainak sorsában közös.

Kovács Árpád

1. Vö. Szücs György: *Vargha Mihály*. Székely Nemzeti Múzeum–Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy–Csíkszereda, 2010. 23-24.
2. Banner Zoltán: *Vetró András*. Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 2007. 17.
3. L. Nagy Mózes. http://www.szoborlap.hu/13819_nagy_mozes_kezdivasarhely_vetro_andras_2010.html
4. Banner Zoltán: *i. m.* 17.
5. Banner Zoltán: *i. m.* 13-14.
6. L. 1956-os emlékmű. http://www.szoborlap.hu/13892_1956_os_emlekmu_kezdivasarhely_vetro_andras_2009.html

Márton Áron püspök szobra Kézdívasárhelyen

Életrajzi adatok

Vetró András 1948. október 14-én született Temesváron.

1973-ban végzett a kolozsvári „Ion Andreescu” Képzőművészeti Főiskola szobrászati szakán.

Tanárai: Löwith Egon szobrászművész, Bretter György filozófus, Földes László esztéta és édesapja, Vetro Artur, akitől tehetségét és szobrászati alapismereteit kapta.

A főiskola elvégzése után a kézdívasárhelyi Nagy Mózes Líceumba kérte kinevezését, ahol azóta mintázást, rajzot és művészettörténetet tanít.

1973-tól a Romániai Képzőművészek Szövetsége sepsiszentgyörgyi fiókjának tagjaként rendszeresen vesz részt minden évben a megyei tárlaton.

1974-ben vette feleségül Vetró Bodoni Zsuzsa grafikus- és festőművészt. Kisebbik fia, Vetró Bodoni Barnabás kortárs művészettel foglalkozik Sepsiszentgyörgyön, nagyobbik fia, Vetró Bodoni Sebestyén András Brassóban rajzot és művészettörténetet tanít.

Pedagógiai és alkotói munkássága mellett szerepet vállalt Kézdívasárhely és Felső-Háromszék közéletében is: a Nagy Mózes Köz-művelődési Egyesület elnöke, a Múzeumbarátok Egyesületének elnöke, a 15. (Második) Székely Határőr Gyalogezred századosa. Tagja az 1994-ben újjraalakult Barabás Miklós Céhnek, valamint a Romániai Magyar Rajzpedagógusok Egyesületének. 2006-tól tagja a Romániai Képzőművészek Szövetségének.

Több ízben volt egyéni kiállítása Kézdívasárhelyen, Sepsiszentgyörgyön, Brassóban, Csíkszeredában, Székelyudvarhelyen, Marosvásárhelyen, Kolozsváron. Emellett Kovásznán, Bukarestben, Magyarországon, valamint Franciaországban és Svájcban is szerepeltek munkái önálló tárlat keretében. Összesen több mint száz csoportos kiállításon vett részt szobraival itthon és külföldön.